

Zwiedzanie z mapą, czyli...

Tekst: Andrzej Krochmal

Uczestnicząc w różnego rodzaju imprezach z wykorzystaniem mapy, często nie mamy czasu, aby przyjrzeć się bliżej otaczającym nas lub mijanym okolicom, zobaczyć ciekawe miejsca związane z historią, naturą, zabytkami czy też szeroko rozumianą kulturą. Gdy wracamy z takiej imprezy, na pytanie, gdzie byliśmy, nie jesteśmy w stanie odpowiedzieć właściwie nic poza podaniem informacji o samej imprezie. Okazuje się, że na trasie dojazdowej do miejsca zawodów lub w ich pobliżu znajdują się często ciekawe atrakcje turystyczne. Aby więc wypełnić tę lukę i twórczo wykorzystać umiejętności czytania mapy, a także zaspokoić chęć poznawania nowych miejsc, stworzono Turystyczno-Rekreacyjne Imprezy na Orientację (TRInO).

Trasy krajoznawcze na orientację mogą być dodatkową atrakcją wypełniającą czas wolny w ramach organizowanych zawodów lub innych spotkań. Wiele z nich jest dedykowanych właśnie uczestnikom takich spotkań. Podczas pokonywania tras na orientację w wielu miejscach można natknąć się na obiekty cenne z krajoznawczego punktu widzenia. Stąd wziął się pomysł, aby opracować i opublikować wykaz tras prezentujących walory krajoznawcze. Nazwę Turystyczno-Rekreacyjne Imprezy na Orientację (TRInO) zaproponowałem, opracowując w czerwcu 2004 r. trasę krajoznawczą w Puszczy Kampinoskiej, w 50. rocznicę pierwszej imprezy na orientację na Mazowszu w roku 1954. Trasa ta została wyznaczona na mapie turystycznej przez Jerzego Parzewskiego, z wykorzystaniem obiektów znajdujących się na szlakach turystycznych przebiegających w parku narodowym.

Głównym celem TRInO jest aktywne spędzenie wolnego czasu z mapą w rękę podczas pobytów w różnych

miejsowościach. Dedykowane są one wszystkim grupom wiekowym, nadają się zarówno do zwiedzania samodzielnego, jak i grupowego, w gronie najbliższych i z dziećmi. Można wziąć w nich udział bezpłatnie, a dostępność materiałów startowych jest praktycznie nieograniczona. Wystarczy ze strony www.trino.pttk.pl pobrać mapę z opisem trasy i ruszyć w drogę. Warto w tym celu wykorzystać przenośne urządzenia elektroniczne, np. smartfon czy tablet. Start i meta są umowne, gdyż trasę możemy rozpocząć w dowolnym miejscu i czasie. Układ punktów kontrolnych na mapie przypomina typowy scorelauf, w którym kolejność potwierdzania jest dowolna. Sposób poruszania się również należy do uczestnika: trasę da się przejść pieszo, przejechać na rowerze lub przebyć w inny, dowolny sposób.

Punkty kontrolne

Tak jak na tradycyjnej trasie, punkty kontrolne (PK) w postaci kółek są naniesione na mapę. Czasami są to odcinki, na których znajdują się poszukiwane obiekty. Punktami kontrolnymi w TRInO są ogólnodostępne obiekty terenowe, takie jak: zabytkowe budowle, pomniki, tablice upamiętniające znanych ludzi i wydarzenia historyczne czy obiekty przyrodnicze. Autorzy tras starają się poprowadzić uczestnika przez najciekawsze miejsca, by mógł on w pełni docenić walory krajoznawcze okolicy i zapoznać się z jej historią. Po dotarciu w miejsce oznakowane na mapie uczestnik ma możliwość przeczytania krótkiej informacji o obiekcie umieszczonej w opisie trasy, a następnie udzielenia odpowiedzi na pytanie związane z danym obiektem. Często jest to np. zadanie wymagające podanie daty, policzenia okien o określonym kształcie, dokończenie zapisu itp. W ten sposób autor trasy zachęca uczestnika do przeczytania informacji i znalezienia w niej odpowiedzi, a tym samym do poznania historii

obiekту. Ważne jest w tym wszystkim, aby uczestnicy w trakcie swoich poszukiwań odkrywali niezwykle detale i informacje, na które często sami nie zwróciliby uwagi. Wiele jest tras tematycznych, powiązanych z konkretnym okresem lub wydarzeniem historycznym, ze znanymi postaciami, z architekturą, zabytkową zabudową, ze szlakami przyrodniczymi itd.

Są też trasy, gdzie zadanie do wykonania polega na dopasowaniu zdjęcia z fragmentem obiektu do PK oznakowanego na mapie. Taka forma odpowiedzi wyrabia spostrzegawczość oraz pozwala lepiej poznać dany obiekt i cieszy się dużym powodzeniem wśród najmłodszych uczestników. Precyzyjne zlokalizowanie środka kółka pomaga też kształtować umiejętność wnikliwego czytania mapy.

Bardziej wymagające trasy wymagają udzielenia dwóch odpowiedzi przy jednym PK: w formie uzupełnienia zapisu i dopasowania do punktu zdjęcia lub wydarzenia historycznego. Dobre pytanie to takie, na które odpowiedź wymaga osobistej obecności przy obiekcie, ponieważ nie da się jej łatwo wyszukać w Google'u.

Mapy

Trasy TRInO naniesione są na różnego rodzaju mapy. Pierwsze były wykreślane na mapach turystycznych i topograficznych. Obecnie są to najczęściej mapy dostępne w internecie, np. te pochodzące z OpenStreetMap, które mimo uproszczonej treści dość dobrze oddają rzeczywistość i są czytelne, zwłaszcza dla początkujących uczestników. Wykorzystywane są też mapy historyczne z epoki, rysunki i zdjęcia obiektów z dokładnie naniesionymi PK. Zdarzają się także mapy do biegu na orientację, szkice i wiele innych materiałów, będących w zasięgu autora trasy. Uproszczona legenda obiektów na mapie pozwala nawet początkującemu uczestnikowi na ich dobre rozpoznanie

...krajoznawcze imprezy na orientację

na mapie i w terenie. W opisie PK często podawane są też adresy obiektów, aby uniknąć dodatkowych problemów z ich lokalizacją. Różnorodność zastosowanych map przyczynia się do doskonalenia umiejętności czytania materiałów kartograficznych.

Wydrukowanie mapy z trasą jest także szybkim sposobem na pozyskanie planu miejscowości, do której się udajemy i w której zamierzamy spędzić trochę czasu, np. nocując tam podczas wielodniowych zawodów na orientację. Ułatwia codzienne poruszanie się, a przy okazji pozwala poznać lokalne walory krajoznawcze. Na mapach TRInO zamieszczona jest też krótka historia odwiedzanej miejscowości oraz zaznaczonych obiektów. Można ją więc potraktować jako miniprzewodnik, dzięki któremu nie musimy już szukać i kupować dodatkowych książek i atlasów. Autor trasy opracował ją, wybierając najciekawsze miejsca, a spacerując z przygotowaną przez niego mapą, mamy okazję zobaczyć je z bliska bez udziału przewodnika i poświęcania czasu na samodzielne planowanie wycieczki.

Odnazka TRInO

Wszyscy chętni, którzy chcą udokumentować swoje przejścia na trasach, mogą wysłać odpowiedzi do organizatora za pomocą specjalnego formularza online. Po weryfikacji odpowiedzi nazwiska uczestników są zamieszczane na stronie projektu. Jest to też podstawą do uzyskania specjalnej odznaki TRInO. Od 2014 r. Mazowiecka Komisja Imprez na Orientację PTTK oraz Klub Ino STOWARZYSZE Koło nr 44 przy Oddziale Międzyuczelnianym PTTK w Warszawie ustanowiły wymagania zdobycia odznaki TRInO. Już potwierdzenie 5 tras z choćby 1 PK pozwala otrzymać odznakę na stopniu popularnym. Łącznie mamy 7 różnych stopni odznaki i może ją zdobywać każdy, bez względu na wiek. Szczegółowe informacje o wymaganiach dla

pozostałych stopni znajdują się na stronie organizatora. Dokumentację zaliczonych tras można prowadzić w specjalnej książeczce imprez na orientację lub poprzez zbieranie map i przedstawienie ich później wraz z odpowiedziami w referacie weryfikacyjnym, aby na tej podstawie wykupić odznakę.

Popularność TRInO

W 2013 r. w ramach programu Lider Animator zrealizowany został projekt rozwoju tras TRInO bazujących na stałych punktach kontrolnych. Na rzecz projektu powstała strona internetowa trino.pttk.pl, gdzie co kilka dni zamieszczane są nowe trasy i inne materiały pomocnicze dla uczestników. W kolejnych latach obserwujemy dynamiczny rozwój tras i wzrost liczby uczestników. Powstają też trasy nowe, często w niewielkich i mało znanych miejscowościach, w których brakuje infrastruktury turystycznej. Jest to też szybki sposób na przedstawienie atrakcyjności terenu bez angażowania środków finansowych w ramach lokalnej społeczności. Powiększa się grono autorów tras, którymi mogą zostać wszystkie osoby interesujące się turystyką i krajoznawstwem. Bodźcem do stworzenia trasy jest zazwyczaj chęć pokazania własnego miejsca zamieszkania lub fascynacja odwiedzanym miejscem.

Do przygotowania trasy potrzebna jest tzw. mapa podkładowa, która jest ogólnodostępna i można ją łatwo znaleźć na portalach internetowych. Ważnym etapem budowania trasy jest zdobycie informacji na temat znajdujących się w jej obszarze miejsc. Pomocne mogą być wykonane zdjęcia oraz materiały historyczne. Tak opracowaną trasę należy przesłać do organizatorów TRInO, którzy sprawdzą ją, ujednolicią jej szatę graficzną i umieszczą ją w wykazie. Jak przygotować trasę, można się dowiedzieć z poradnika na stronie TRInO. Zdarzają się trasy krótkie, np.

biegnące wokół rynku miejscowości czy atrakcyjnego obiektu, ale bywają też bardzo długie, możliwe do pokonania właściwie tylko na rowerze. Czasami też zdarza się, że jakiś PK na trasie jest niedostępny. Każdy uczestnik ma możliwość zgłoszenia takiego faktu organizatorowi, który dokona aktualizacji, by kolejne osoby nie miały kłopotu z odszukaniem odpowiedzi.

Podsumowanie

O popularności tras TRInO mogą świadczyć liczby. Na koniec 2020 r. w zbiorze znajdowało się 728 dostępnych tras. Tylko w tym roku powstały 94 nowe trasy, z czego 77 umiejscowionych jest w Polsce i 15 za granicą, a 2 to trasy okazjonalne. Powstały one w 11 województwach. Najwięcej z nich znajdziemy w województwie dolnośląskim (26), mazowieckim (18), podkarpackim (6) i zachodniopomorskim (6). Najkrótsza trasa (200 m) odkryła tajemnice kościoła pw. św. Jerzego w Dzierżoniowie, natomiast najdłuższa (44 km) wiedzie śladami Bitwy Warszawskiej 1920 r. w okolicach Radzyna. Zarejestrowano 6051 zgłoszeń o pokonaniu trasy, w większości na terenie Polski, ale też na 50 trasach zagranicznych. Łącznie uczestnicy poruszali się po 651 trasach. Najwięcej tras przebyto w województwie mazowieckim, gdzie zarejestrowano ponad 2300 zgłoszeń. Rozłożyły się one mniej więcej po równo na Warszawę i pozostałą część województwa. Drugim często odwiedzanym regionem był Dolny Śląsk, gdzie odnotowano prawie 800 przejść. Najpopularniejszymi miejscami były te położone na trasach w Radomiu oraz w jego okolicach. Wśród najaktywniejszych uczestników znalazło się 8 osób, które przebyły ponad 100 tras, a rekordzistka pokonała aż 123 trasy.

A zatem zachęcam gorąco do korzystania z gotowych tras turystyczno-krajoznawczych, by w pięknych okolicznościach przyrody poznawać nowe miejsca i ich historię. ○